

Co si moje babička pamatuje z období 2. Světové války a krátce po ní. Ptala se Anička Macháčková, žákyně 9. třídy ZŠ v Kolíně.

Narodila jsem se v dubnu 1941 v Kolíně, takže mám na válku jen kusé vzpomínky. Neprožila jsem žádné hrůzostrašné věci, byla jsem i se starší sestrou pod ochranou rodičů a prarodičů. Běhaly jsme venku s dětmi, chodily do MŠ, do Sokola, maminka s námi byla doma, babička pomáhala vést domácnost, děda pečoval o zahradu. Bydleli jsme společně ve vlastním domě v místě svět. Přechodů se zahradou, dětí v sousedství bylo dost. V létě jsme chodili na plovárnu na Kmochův ostrov nebo jezdili k příbuzným na Vysočinu. Teprve houkání sirén mám spojené s válkou. Znamenalo to ukrýt se před nebezpečím bombardování. Rodiče a prarodiče s námi šli do sklepa, kde jedna jeho část byla upravena k dennímu pobývání a vaření a ohřívání jídla na petrolejovém vařiči.

Nejsilnější zážitek mám spojený s útekem do polí ke Štítarům, kam spěchalo hodně obyvatel města. Otec mě vzal na kole na dětském sedátku vpředu a sestra, o tři roky starší, seděla vzadu na nosiči. Ze silnice jsem sledovala se strachem a úzkostí maminku, která šla polní cestou k Výfuku. Sešli jsme se pak u štítarského lesa na louce, kde již bylo hodně lidí. Seděli a leželi na dekách, byl krásný slunný den, ale všichni s hrůzou sledovali oblohu a poslouchali silné hučení letadel. Bylo to v době náletů spojeneckých armád na průmyslovou část Kolína na Zálabí a nádraží. Můj strach umocnil pláč mladé ženy ze Zálabí, kde musela zanechat svoji nemocnou maminku a bála se o ni.

S letadly na konci války mám spojenou i hezkou vzpomínku – jak běhám s kamarády po poli a sledujeme, kdy nějaké spojenecké letadlo vypustí staniolové střapce. Kdo ho najde, ten si stříbrnou ozdobu pověsí na vánoční stromček. Teprve po mnoha letech jsem se dozvěděla o vojenském účelu této, pro nás děti, tak krásné věčičky. Staniol měl působit jako ochrana proti německým radarům.

Na samém konci války mám krátkou vzpomínku na skupinu pochodujících odzbrojených německých vojáků a na příjezd ruských vojáků. Viděla jsem je v místech dnešní světelné křižovatky v Bezručově ulici, blízko našeho domu. Jaselská ulice ještě neexistovala, byly zde jen nedlážděné silnice. Otec nás

s nimi fotografoval, sedmiletá sestra se nechala vyzvednout na koni, ale já čtyřletá jsem se koní bála.

Po válce jsme začali chodit do Borků na procházky a mezi borovicemi jsme viděli velké jámy od bomb. Na ty jámy si dobře pamatuji, byly tam dlouho a postupně zarůstaly. Pozůstatky bombardování jsou patrné dodnes. Je to ta bombardovaná zálabská strana se zničenými továrnami, obytnými domy a lidskými oběťmi.

Na období po válce mám již mnoho vzpomínek. Vybrala jsem ty, které jsou spojené s nástupem komunistů do vlády, jejich propagandou, postupné ohlupování občanů, paradoxy v jejich chování a očividné zdůrazňování sovětského vzoru i v časopisech pro nejmenší děti, např. v *Mateřídoušce* a *Vlaštovičce*. Mám je schované a vybrala jsem některé pasáže.

Mateřídouška r. 1947: „Jak lovec Fedor zahnal Japonce, nová ruská lidová pohádka“.

Mateřídouška 1. 5. 1949: báseň Pozdrav

„Až budu mít aeroplán,
pustím se s ním, víte kam?
Do daleké Rusi.
Rozletím se Povolžím,
nad Moskvou si zakroužím
jako pírko husí
do Kremlu se podívám,
koho to tam uhlídám
řeknu směle“ Práci čest!“
Kluci z českých vesnic, měst
pozdravují Rusy!

Mateřídouška z prosince 1949: „Pozdravení J. V. Stalinovi“.

Mateřídouška z listopadu 1949: Báseň Soutěžíme:

„Jak horníci na dole,
soutěžíme ve škole,
spolužákům se čtverkou
pomáháme úderkou.
Sto procenty ve výsledku,
plníme svou pětiletku.“

Mateřídouška z května 1950: báseň Úderník:

„Až trochu vyrostu,
budu soustružníkem
a jako můj táta
v práci úderníkem.“

Chodila jsem zase do MŠ, kterou vedla zbožná paní ředitelka Honsová, chodila jsem do kostela v neděli s babičkou, vyučování náboženství jsme měli do čtvrté třídy obecné, uměli jsme se modlit, zdravili jsme pana katecheta: „Pochválen pan Ježíš Kristus.“ Pak bylo náboženství ve školách zrušeno. Krátce po válce byl rozsvícen světelný nápis na naší obecné škole „Škola Dr. Eduarda Beneše“. Dlouho tam ale nezářil, byl odstraněn po Únoru 1948 a již nikdy se tam nevrátil. Bylo to asi v mé 2. nebo 3. třídě, kdy jsme viděli při vyučování vysoké žebříky, na nich muži snímali veliká skleněná písmena jedno po druhém. Také si dobře pamatuji odhalování velké sochy T. G. Masaryka před budovou nynějšího gymnázia, kde jsme jako malí sokolové přednášeli a zpívali o našem „tatíčkoví“.

Pak bylo náboženství ve školách zrušeno.

Zato se všude objevovaly plakáty s číslem „DVĚ“, což znamenalo dvouletku a vypořádat se během dvou let s následky 2. světové války. Později, to už jsem chodila do školy, to byla pětiletka, zobrazovaná v ozubeném kole se srpem a kladivem uprostřed.

To jsme ve škole museli kreslit, též továrny, dělnické prvomájové průvody, učili se budovatelské písně, na stěnách v každé třídě byl obraz K. Gottvalda a J. V. Stalina, jejichž fotografie jsme měli také na prvních stránkách učebnic. Všude visely transparenty „Ať žije mír, “Se Sovětským svazem na věčné časy“, slyšeli jsme nová slova, hlavně slovo SOUDRUZI - česky i rusky. Od 4. třídy bylo povinné vyučování ruského jazyka. Sokolská organizace byla zrušena, ale my jsme stále říkali „jdeme do Sokola“ a učitele jsme nadále oslovovali „paní učitelko /pane učiteli“.

V rádiu se v době nedělních pohádek objevovaly např. pohádky o kolchoznících, a to jsem šla raději ven za dětmi. V naší ulici jezdilo tehdy málo aut, více se objevovaly vozy tažené koňmi, a tak jsme si mohli denně hrát venku. Od našeho domu směrem k Formánkovu statku se cesta mírně svažovala a po ní jsme jezdili na koloběžkách, v zimě na sáňkách. Po pravé straně byla jen pole, v létě na nich byly panáky obilí, do nichž jsme se

schovávali. Nikdy jsme se nenudili, hráli jsme kuličky, na čteníky a zloděje, byl problém nás dostat domů k obědu nebo večeři. Na konci Bezručovy ulice jsme na podzim rozdělávali ohýnky a pekli brambory. Dnes na tomto místě začíná pozemek 1. ZŠ. Naší školy.

Do školy, tehdy se jí říkalo Západní, dnešní 2. ZŠ, i do mateřské – byla tehdy hned za dnešním soudem, jsme chodili sami, bez doprovodu dospělých. Nebylo to daleko a provoz nebyl skoro žádný.

Pamatuji ještě na soukromé obchody, jiné jsme ani neznali. Jmenovali se podle jmen majitelů a podle nich jsme se orientovali ještě dlouho potom, co jim komunisté všechno vzali. Stále se říkalo Baťa (obuv) – to se nikdy nepřestalo říkat, Hankovec (pečivo), u Lukešů (pečivo v Kutnohorské ulici), Mainl (potraviný na rohu náměstí a Kouřimské ulice), u Lounských (řeznictví), Štorchova lékárna), Erhardt (textil v přízemí hotelu Savoy), Bican (drogerie), Francovo kino (potom kino Oko), Formánkův statek apod. Komunisté se mstili i na dětech těchto bývalých majitelů. Tak moje kamarádka Jindra Jindrová nesměla po maturitě na žádnou vysokou školu v padesátých letech, protože její rodiče provozovali lahůdkářský obchod na náměstí.

Závěr:

Anička se ptá: „a babi, podařilo se těm žákům, co nesměli na vysokou školu někdy dostudovat?“ Moje odpověď: Jak kterým např. Moje kamarádka se vdala do Bulharska, pracovala tam v rozhlasu a další její osud neznám. Jiný můj spolužák Honza Kratochvíl se také dobře učil a toužil jít na medicínu, ale musel mezi dělnickou třídu někam do továrny a na medicínu se nikdy nedostal.